

Soolise võrdõiguslikkuse indeks on ainulaadne mõõtevahend, mis annab soolise võrdõiguslikkuse keerukast valdkonnast kasutajasõbraliku ja kergesti mõistetava ülevaate. See põhineb Euroopa Liidu poliitikaraamistikul ning aitab jälgida soolise võrdõiguslikkuse olukorda Euroopa Liidus.

Soolise võrdõiguslikkuse indeks mõõdab sugude võrdsust kuues põhivaldkonnas (töö, raha, teadmised, aeg, võim ja tervis) ning kahes kaasvaldkonnas (vägivald ja kattuv ebavõrdsus). Indeksiga antakse liikmesriikidele punkte vahemikus 1 (täielik ebavõrdsus) kuni 100 (täielik võrdsus). Peale naiste ja meeste soolise võrdsuse hindamise võetakse arvesse ka riigi tausta ning liikmesriikide saavutusi eri valdkondades. Suur üldine punktisumma tähendab, et sooline ebavõrdsus on väike (või puudub) ja kõigi olukord on hea (nt nii naiste kui ka meeste tööhõive on suur).

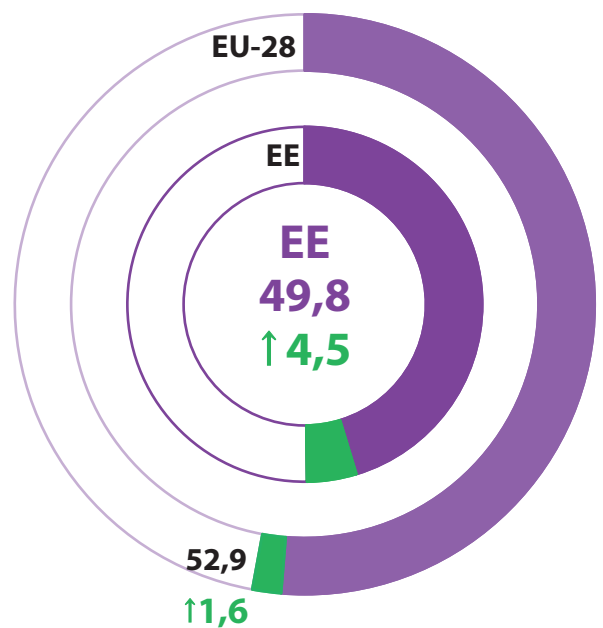
Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015 mõõdab, kui kaugel olid Euroopa Liit ja tema liikmesriigid soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele (või kui lähedal sellele) 2005., 2010. ja 2012. aastal.¹ Indeks esitab tulemused iga valdkonna ja alamvaldkonna kohta. Samuti püüti selles esimest korda arvutada naistevastase vägivalla koondnäitajat.

Edusammud soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas Eestis alates 2005. aastast

Indeksi 4,5-punktiline kasv näitab, et edusammud soolise võrdõiguslikkuse suurendamisel on Eestis olnud tagasihoidlikud. Riik sai tulemuseks **49,8 punkti 100st**, mis tähendab, et ta ei ole ikka veel isegi mitte poolel teel täieliku soolise võrdõiguslikkuse saavutamise poole ja tema näitaja jääb ELi 28 liikmesriigi keskmisest näitajast allapoole.

Teatavates valdkondades on endiselt suured probleemid. Raha valdkonnas teenivad naised ikka veel keskmiselt 29% vähem kui mehed. Võimu valdkonnas on naised endiselt suurel määral alaesindatud nii poliitikas kui ka majanduses. Sooline tasakaalustamatus otsuseid langetavatel ametikohtadel vähendab naiste demokraatlikku esindatust ühiskonnas.

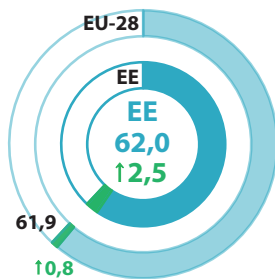
Töö valdkonnas on nii naiste kui ka meeste töötingimused paranenud, kuigi sooline tööhõivelõhe suurenes veidi. Teadmiste valdkonnas suurenes märkimisväärselt kõrgharidusega naiste arv, kuid õppevaldkondade tavapärase suur sooline segregatsioon takistab soolise võrdõiguslikkuse saavutamist hariduses. Aja valdkonnas paranes olukord Eestis oluliselt. Alates 2005. aastast on rohkem mehi hakanud hoolitsema oma laste või teiste ülalpeetavate eest ja tegema kodutöid ning seetõttu on saavutatud kodus võrdsem ajakasutuse jaotus naiste ja meeste vahel. Soolise võrdõiguslikkuse tulemus tervise valdkonnas paranes teenustele juurdepääsu ja üldise tervisliku seisundi näitajate poolest. Edaspidi võetakse soolise võrdõiguslikkuse indeksi arvutamisel siiski arvesse ka erinevusi naiste ja meeste tervisekäitumises, et anda terviklikum ülevaade soolisest võrdõiguslikkusest tervise valdkonnas.

¹ Soolise võrdõiguslikkuse indeks põhineb Eurostati andmetel (Euroopa Liidu tööjõu-uuring, töötasu struktuuri uuring, Euroopa Liidu sissetulekute ja elamis-tingimuste statistika, rahvastikustatistika), samuti UNESCO/OECD/Eurostati küsimustikel haridusstatistika koostamiseks, Eurofoundi Euroopa töötingimuste uuringul, Euroopa Komisjoni andmebaasil WMID ning Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) naistevastase vägivalla uuringul.

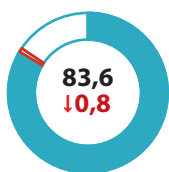
Töö

Töö valdkond

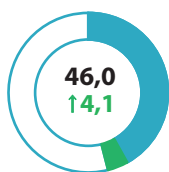

Alamvaldkonnad

Osalemine

Segregatsioon ja tööelu kvaliteet

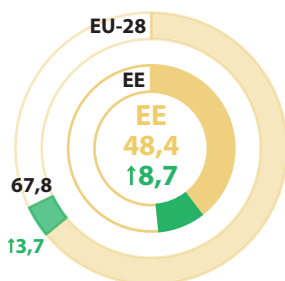
Töö valdkonnas on tulemus alates 2005. aastast paranenud tänu eesmärkidele segregatsiooni ja tööelu kvaliteedi alamvaldkonnas. Sooline tööhõivelõhe on üldise tööhõivelõhega võrreldes siiski suurenenud.

Naiste tööhõive määr (69%) on ikka veel allpool Euroopa 2020. aasta eesmärki saavutada 75% täiskasvanute (20–64-aastased) hõivatus tööga. Tava-pärane tööhõive määr võtab siiski arvesse töötavate inimeste arvu ja varjab naiste soovi töötada osalise tööajaga. Töötatud töötunde arvesse võttes langeb naiste täistööajale taandatud tööhõive määr Eestis 47%-ni.

Segregatsiooni ja tööelu kvaliteedi alamvaldkonna tulemuste paranemine tuleneb peamiselt töötingimuste paranemisest. Nende töötajate osakaal, kes võivad töö ajal võtta tunni või kaks isiklike või perekondlike asjade ajamiseks, peaaegu kolmekordistus alates 2005. aastast (11%-st 31%-ni). Eriti on see märgatav naiste puhul, mis vähendab seega soolist ebavõrdsust. Saavutatud edust hoolimata esineb Eesti tööturul nii naiste kui ka meeste puhul endiselt horisontaalne sooline segregatsioon. 2012. aastal töötas hariduses, tervishoius ja sotsiaalvaldkonnas naisi viis korda rohkem (26%) kui mehi (5%).

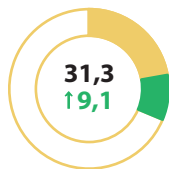
Raha

Raha valdkond

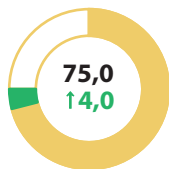

Alamvaldkonnad

Rahalised vahendid

Majanduslik olukord

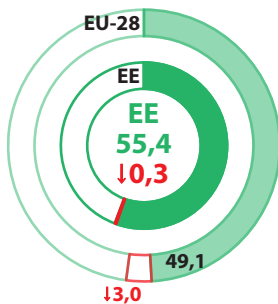
Raha valdkonna tulemus suurenes 8,7 punkti võrra ajavahemikus 2005–2012, kuid Eesti näitaja jääb ELi 28 liikmesriigi keskmisest endiselt kaugemale. Olukord paranes nii naiste kui ka meeste puhul, ehkki mitmes alamvaldkonnas, eriti rahaliste vahendite alamvaldkonnas, püsib endiselt suur sooline ebavõrdsus.

Ehkki ajavahemikus 2005–2010 suurenes naiste ja meeste töötasu keskmiselt peaaegu 30% ja sissetulek 61%, teenivad naised ikka veel 29% vähem kui mehed ning neil on väiksem sissetulek, sealhulgas pension. Töötasu ja sissetuleku sooliste erinevuste vähendamine on kulgenud väga aeglaselt.

Selles valdkonnas on eesmärk vähendada rahaliste vahendite ebavõrdset jaotust naiste ja meeste vahel. See on endiselt probleem, kuna sissetuleku ja vaesuse näitajaid arvutatakse leibkondade tasandil: samas leibkonnas elavate naiste ja meeste majanduslikku olukorda peetakse võrdseks ja seepärast ei ole vaesuse ja leibkondade sissetuleku tasemetes märgata peaaegu mingisugust soolist ebavõrdsust. Seega annaksid eraldi näitajad rahaliste vahendite kättesaadavuse kohta sugu arvestavamat teavet ja realistlikuma pildi sissetuleku jaotumisest pereliikmete vahel.

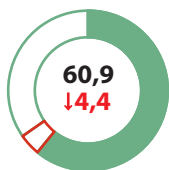
Teadmised

Teadmiste valdkond

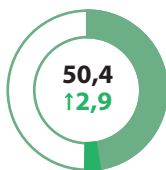

Alamvaldkonnad

Haridustase ja segregatsioon

Pidevõppe

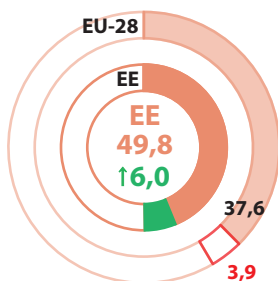

Kuigi kõrgharidusega inimeste arv riigis on suur ja see on alates 2005. aastast aeglaselt, kuid järjekindlalt kasvanud, on suurenenud ka sooline lõhe meeste kahjuks. Endiselt püsib segregatsioon õppevaldkondade valikus: naised on ülesindatud hariduse, tervishoiu ja hoolekande, humanitaarteaduste ja kunsti valdkonnas (naised 42%, mehed 14%). Sooline segregatsioon kõigil haridustasanditel põhjustab ametialast segregatsiooni, mõjutades seega nii naiste kui ka meeste tulevasi karjääritegemisvõimalusi.

Pidevõppes ja -koolituses võib täheldada positiivseid suundumusi. Pidevõppes osalevate naiste ja meeste arv on alates 2005. aastast suurenenud, kuigi naised osalevad selles suurema tõenäosusega kui mehed. Tehnika ja tööturu kiiret muutumist arvesse võttes on pidevõppe nii naiste kui ka meeste jaoks ülioluline.

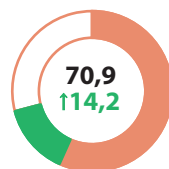
Aeg

Aja valdkond

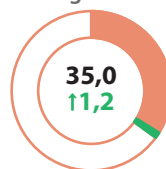

Alamvaldkonnad

Hooldus

Ühiskondlik tegevus

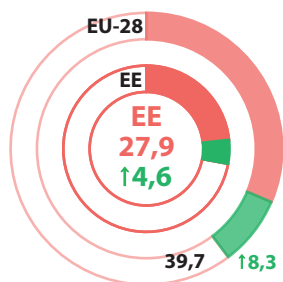
Aja valdkonnas on Eestis toimunud märgatav edasimineku võrreldes ülejäänud Euroopa Liiduga. Tulemuse 6-punktiline paranemine näitab, et naiste ja meeste ebavõrdsus aja jaotuses eri tegevuste vahel on vähenenud.

Mehed on alates 2005. aastast hakanud rohkem tegema kodutöid, ehkki naiste osa laste ja ülalpeetavate eest hoolitsemisel ja kodutööde tegemisel on endiselt suurem. Ebavõrdne ajajaotus kodus mõjutab ka seda, kui palju aega saab kulutada ühiskondlikuks tegevuseks. Mehed osalevad naistest peaaegu kaks korda suurema tõenäosusega koduvälises spordi-, kultuuri- või vaba aja tegevuses, ent samal ajal osalevad nad vähem vabatahtlikus töös ja heategevuses.

Hoolduskohustuste täitmisele kuluva isikliku aja ebavõrdne jaotus avaldab suurt mõju naiste töötamisvõimalustele ja majanduslikule sõltumatusele. Need järeldused kinnitavad, kui olulised on naistele ja meestele paremad töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmed, näiteks paindlik tööaeg ning taskukohase hinnaga kvaliteetse laste- ja muude ülalpeetavate hoolduse piisav pakkumine. Mehi peaks ka julgustama rohkem osalema majapidamistöodes ja lastehoolduses (nt vanemapuhkus).

Võim

Võimu valdkond

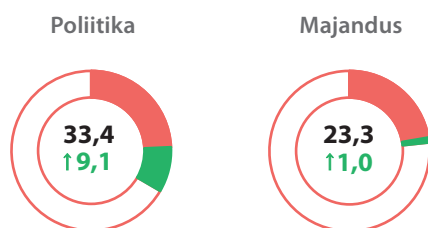

Võimu valdkonnas on olukord veidi paranenud, kuigi Eesti näitaja jääb kaugemale ELi 28 liikmesriigi keskmisest.

2012. aastal olid naised endiselt suuresti alaesindatud valitsuses (8%), Riigikogus (20%) ja kohalikes omavalitsustes (29%).

Viletsaim tulemus saadi majandusliku võimu alamvaldkonnas. Naiste osakaal suurimate börsil noteeritud äriühingute juhtorganites vähenes alla 10% ning 2012. aastal oli keskpanga peamiste otsuseid langetavate organite 11 liikme seas ainult kaks naist.

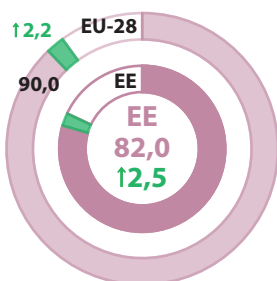
Alamvaldkonnad

Ettevõtluskultuuri muutmine eeldab laiemat avalikku arutelu ja teadlikkuse parandamist. Pikad tööpäevad ja füüsiline kohalolek töökohal koos tavapärase mehelike juhtimisviisidega ning töölevõtmis- ja edutamistavade läbipaistmatus annavad eelise meestele ja suurendavad soolist ebavõrdsust.

Tervis

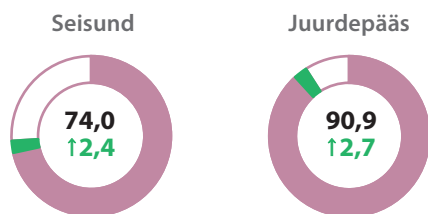
Tervise valdkond

Tervis on otseselt seotud peale isikliku, sotsiaalse ja majandusliku heaolu ka inimväärikuse ja kehalise puutumatusesega. Indeks kajastab praegu kahte aspekti: tervislik seisund ja juurdepääs tervishoiuteenustele.

Tervise valdkonna üldine tulemus on alates 2005. aastast veidi paranenud (2,5 punkti võrra) tänu veidi paremale tervislikule seisundile ja tervishoiuteenustele juurdepääsule. Ehhki nii naiste kui ka meeste oodatav eluiga on pikenenud ja tervena elatud aastate arv suurenenud, on sooline lõhe siiski oluliselt suurem kui ELi 28 liikmesriigis keskmiselt, kusjuures naised elavad kauem ja on tervemad kui mehed.

Alamvaldkonnad

Praegune indeks ei võta sobivate näitajate ja andmete puudumise tõttu arvesse erinevusi tervisekäitumises ja seega võib sooline ebavõrdsus olla alahinnatud. Naiste ja meeste käitumine ja eluviisid olenevad meeste ja naiste väljakujunenud soorollidest, mistõttu on väga oluline märgata tervisega seotud ebavõrdsuse taustal soolisi käitumiserinevusi.

Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015: kaasvaldkonnad

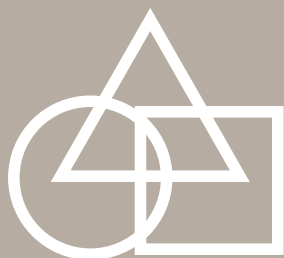
Vägivald

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti naistevastase vägivalda uuringu ja Eurobaromeetri andmete põhjal esitatakse soolise võrdõiguslikkuse 2015. aasta indeksis ka naistevastase vägivalda võimalik koondnäitaja. Selles analüüsitakse ka suhtumist naistevastasesse vägivalda ja teadlikkust sellest ning usaldust politsei ja kohtuasutuste vastu. Analüüs näitab, et paremate soolise võrdõiguslikkuse indeksi tulemustega riikides avalikustavad naised suurema tõenäosusega kogetud vägivallajuhtumid. Eestis on naistevastase vägivalda avalikustamise tase sarnane ELi 28 liikmesriigi keskmisega. Iga teine isik (55% elanikkonnast) on teadlik vähemalt ühest koduvägivalda juhtumist, 3% elanikkonnast peab naistevastast vägivalda vastuvõetavaks ning vastavalt ainult 55% ja 73% elanikkonnast usaldab kohtusüsteemi ja politseid.

Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide kohustust kaotada naistevastane vägivald tuleb toetada süstemaatiliste, võrreldavate ja ühtlustatud andmete korrapärase kogumisega.

Kattuv ebavõrdsus

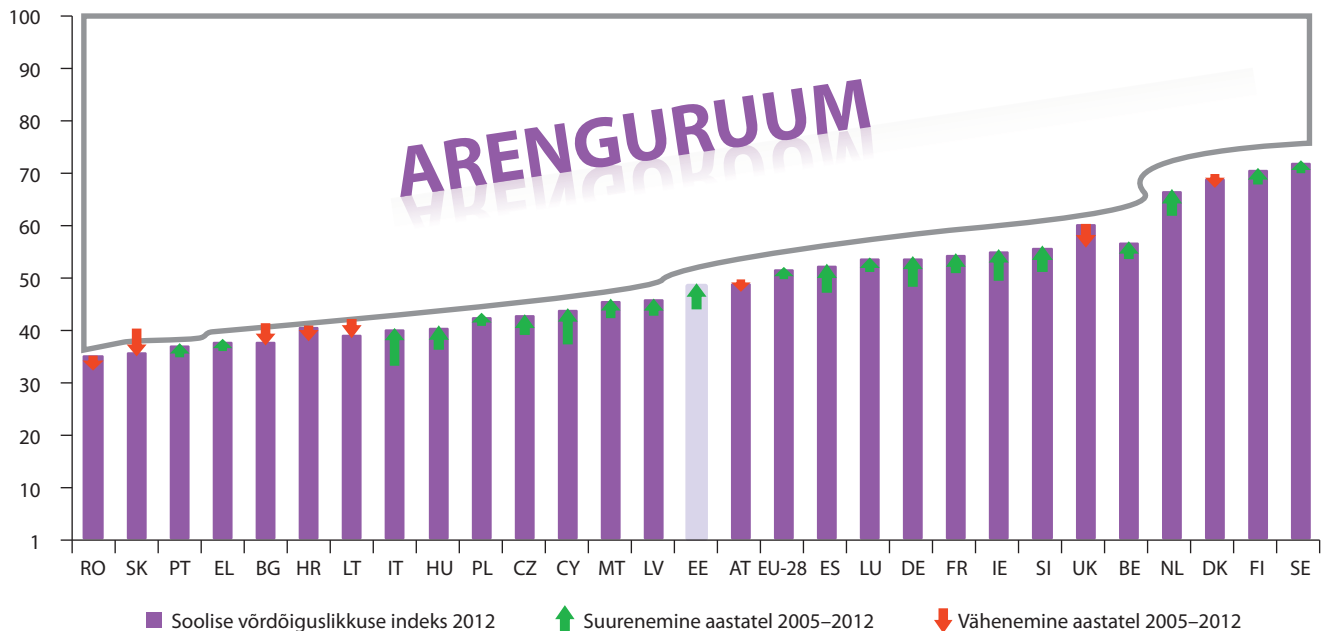

Ülimalt oluline on tunnistada, et naised ja mehed ei moodusta ühtset rühma. Kattuva ebavõrdsuse valdkonnas vaadeldakse, kuidas on sugu seotud muude aspektidega, mis võivad mõjutada naiste ja meeste elukogemusi. Aruandes analüüsitakse ja võrreldakse soolist tööhõivelõhet kahe vanuserühma (15–54 ja 55–64) võõrtöötajate ja kohalike töötajate ning üksikvanemate ja lasteta vallaliste isikute vahel.

Eestis on võõrtöötajate tööhõive määr nii naiste kui ka meeste puhul võrreldav kohalike töötajate tööhõive määraga. Vanemaelised töötajad on haavatavamad ja nende juurdepääs tööhõivele on väiksem, samal ajal kui sooline tööhõivelõhe on suurem noorte töötajate puhul ja ebasoodsam naistele. Üksikvanemate puhul on sooline tööhõivelõhe palju suurem kui lasteta vallaliste isikute puhul. See avaldab konkreetset mõju üksikemaste vaesuse tasemele. Soolise võrdõiguslikkuse indeksi järgmisel ajakohastamisel keskendutakse põhjalikumalt kattuvale ebavõrdsusele.

Soolise võrdõiguslikkuse indeks 2015

Esimest korda Euroopa Liidus hõlmab soolise võrdõiguslikkuse indeks aegrida, et jälgida soolist võrdõiguslikkust mitme aasta jooksul. Tulemused näitavad, et Eesti ei ole veel isegi mitte pooltel teel täieliku soolise võrdõiguslikkuse saavutamise poole ja seega on tal palju arenguruumi. Soolise võrdõiguslikkuse saavutamine Eestis ja ELi 28 liikmesriigis eeldab sihipärasemat ja terviklikumat soolise võrdõiguslikkuse käsitlust.

Soolise võrdõiguslikkuse indeksi ainulaadsus ja kasulikkus

Soolise võrdõiguslikkuse indeks:

- võimaldab jälgida soolise võrdõiguslikkuse olukorda kogu Euroopa Liidus läbi aegade;
- aitab poliitikakujundajatel hinnata, kui kaugel on vaadeldav liikmesriik soolise võrdõiguslikkuse saavutamisest;
- näitab, kuivõrd erinevad on Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitika tulemused naiste ja meeste jaoks;
- võimaldab teha mõtestatud soopõhist analüüsi ning võrrelda eri poliitikavaldkondi;
- toetab soolise võrdõiguslikkuse poliitika ja õigusaktide väljatöötamist ja rakendamist;
- parandab poliitikakujundajate ja üldsuse teadlikkust soolise võrdõiguslikkuse poliitika rakendamise edusammudest ja probleemidest;
- osutab andmelünkadele ning kutsub üles koguma ühtlustatud, võrreldavaid ja usaldusväärseid soo põhjal liigitatud ning kõiki liikmesriike hõlmavaid andmeid.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) on Euroopa Liidu teadmuskeskus, mis pakub soolise võrdõiguslikkuse alaseid teadmisi ning võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid. Sellega toetab EIGE poliitikakujundajaid ja kõiki olulisi institutsioonioone, et saavutada meeste ja naiste vaheline võrdsus kogu Euroopas.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LEEDU
Tel +370 52157444
E-post: eige.sec@eige.europa.eu

Lisateave:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

PDF	MH-01-16-259-ET-N	10.2839/758026	978-92-9493-310-2
Print	MH-01-16-259-ET-C	10.2839/25128	978-92-9493-309-6